

Beszédinformációs rendszerek

új nyelvi változatainak
(lokalizálásának) kialakítása

A gyakorlatot előkészítették:

- Dr. Németh Géza
- Dr. Olaszy Gábor
- Zainkó Csaba
- Kiss Géza

email: [nemeth, olaszy, zainko, kiss]@alpha.ttt.bme.hu

[Ugrás az első oldalra](#)

Tervezés

Melyik szempont a meghatározó az új rendszer bevezetésekor?

- ◆ Vezetési szinten merült fel
- ◆ Marketinges szempont a döntő
"akusztikai arculat"
- ◆ Ügyfélszolgálat vetette fel
- ◆ Üzemeltetési
- ◆ Fejlesztési szintről jött a javaslat

[Ugrás az első oldalra](#)

Tervezés

- Technológia szállító <-> (saját) rendszerintegrátor <-> felhasználó

[Ugrás az első oldalra](#)

Milyen felhasználói kör?

- Nyilvános ↔ Zártkörű(belső)
- Csak kezdő
- Csak szakértő
- Heterogén

- Egyéni opciók meghatározása
  - ◆ célközönség kulturális szokásainak figyelembevétele
  - ◆ ...

[Ugrás az első oldalra](#)

Mi lehet nyelvfüggő?

- Minden (pl. diktáló rendszer)
- Kevés (pl. egyszerű üzenet:
"Az Ön által hívott szám foglalt. ")
- Több-kevesebb strukturális változtatás
esetleges igénye
(pl. hangposta menürendszer)

[Ugrás az első oldalra](#)

Mely nyelv(ek)en kell üzemszerűen működni a rendszernek?

- Mi a meglévő rendszer logikája,
illeszkedés nyelvek között
- Nyelvválasztási lehetőségek
- Kevert nyelv egy üzenettípuson belül
(pl. New York-ba mentem)

[Ugrás az első oldalra](#)

Melyik beviteli eszköz alkalmazandó?

- Beszédfelismerő, DTMF (touch tone) vagy mindkettő.
- Előnyök
- Hátrányok
- Használhatósági kérdések

[Ugrás az első oldalra](#)

Melyik üzenetkimondó eszköz alkalmazandó?

- Állandó felvett beszéd (prompt)
- Összefűzött felvett elemek
- Szövegfelolvasó (TTS)
- Alkalmazott beszéd fajtái, típusa
- Változatosság, kontraszt

[Ugrás az első oldalra](#)

Az információforráshoz milyen hozzáférési technológiák léteznek?

- PC
- SMS, WAP
- Telefon

[Ugrás az első oldalra](#)

A rendszer bevezetésének lépései

- Alapvető működés ellenőrzése, belső teszt
- Korlátozott felhasználói teszt, visszacsatolás, módosítás
- Teljeskörű bevezetés, első néhány hónap tapasztalatai alapján csiszolás
- Üzemszerű működés közben fellépő módosítási igények

[Ugrás az első oldalra](#)

Példa

Konkrét rendszer (egységes
üzenetkezelő) “magyarításának”
vizsgálata

Mottó: “*Minden rendszer egyedi*”

Feladat: Egységes üzenetkezelő rendszert (angol változatból lehet kiindulni) kell rövid időn belül (max. 2 hónap) Magyarországon üzembe helyezni

[Ugrás az első oldalra](#)

Példa

Rendelkezésre áll:

- angolul működéses hw. sw. konfiguráció
- kimondandó (max. 999 üzenet) rendszerüzenet listája angolul és nyersfordításban
- angol nyelvi logika szerinti kommunikációs filozófia (pl. "if you want..., press ...")

Elkészítendő:

- Magyar nyelvi logika szerint működő rendszer (hangelem bázis + elemi műveletek utasítássorozata -script-ek)

[Ugrás az első oldalra](#)

1. megoldás

- Nyersfordítás felolvasása, digitalizálása, rendszerbe illesztése
- Eredmény általában rossz.

[Ugrás az első oldalra](#)

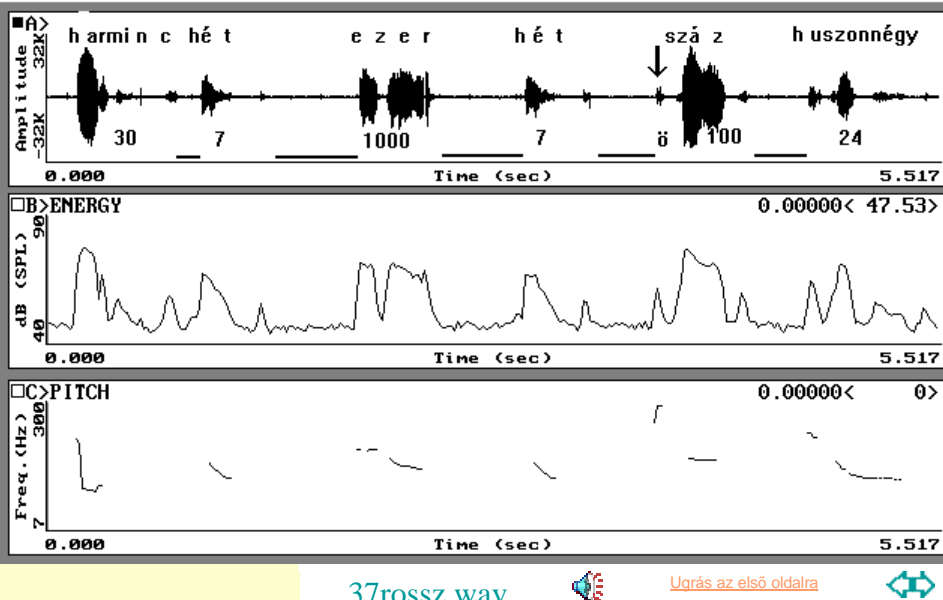
2. megoldás

- Szakértői elemzés több szinten. Kérdés: Ki a szakértő???

[Ugrás az első oldalra](#)

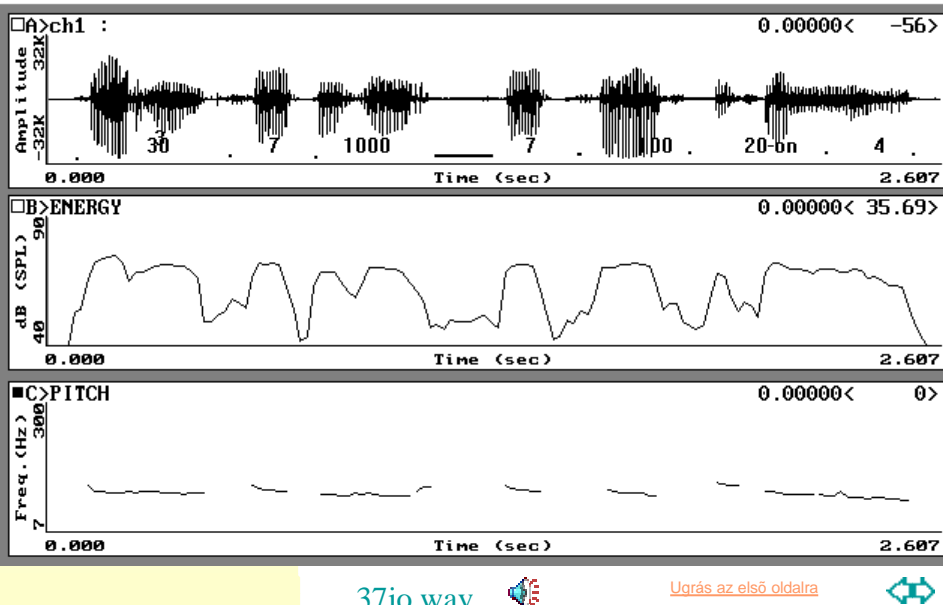

A 37724 szám a banki rendszer bemondásában

az újrendszerû számfelolvasó "ejtésében"

h a r m i n c h é t e z e r h é t s z á z h u s z o n n é g y

1. lépés

- üzenetszövegek értelmezése (27 oldal)
- felolvasandó szöveganyag kialakítása (41 oldal)
- elemi műveletsor (script lista) elkészítése

Hogyha szeretné meghallgatni az ön ... [öt hangüzenetét, nyomja meg az egyes gombot.]

Hangüzeneteinek száma: 75. Ha szeretné meghallgatni őket, nyomja meg az egyes gombot.

Hogyha szeretné meghallgatni az ön egyetlen hangüzenetét, nyomja meg az egyes gombot.

Ha szeretné meghallgatni az ön egyetlen hangüzenetét, nyomja meg az egyes gombot.

[Hogyha szeretné meghallgatni az ön öt] ... hangüzenetét, nyomja meg az egyes gombot.

Hangüzeneteinek száma: 75. **Ha szeretné meghallgatni őket, nyomja meg az egyes gombot.**

[Ugrás az első oldalra](#)

1. lépés

Önnek nincs több kiválasztott üzenete.

Önnek nincs több kiválasztott üzenete.

[amennyiben az öt] ... fax-üzenetéhez szeretne hozzáférni, nyomja meg a kettes gombot.

Faxüzeneteinek száma: 5. Ha faxüzeneteihez szeretne hozzáférni, nyomja meg a kettes gombot.

Amennyiben az egyetlen e-mail üzenetéhez szeretne hozzáférni, nyomja meg a hármas gombot.

Amennyiben az egyetlen elektronikus levélhez szeretne hozzáférni, nyomja meg a hármas gombot.

[Amennyiben az öt] ... e-mail üzenetéhez szeretne hozzáférni, nyomja meg a hármas gombot.

Elektronikus leveleinek száma: 11. **Lekérésükhöz nyomja meg a kettes gombot.**

[Ugrás az első oldalra](#)

Felolvasható így a szöveg?

Nyersanyag példa:

331. Hogyha szeretné meghallgatni az ön ... [öt hangüzenetét, nyomja meg az egyes gombot.]
332. Hogyha szeretné meghallgatni az ön egyetlen hangüzenetét, nyomja meg az egyes gombot.
333. [Hogyha szeretné meghallgatni az ön öt] ... hangüzenetét, nyomja meg az egyes gombot.
334. Önnek nincs több kiválasztott üzenete.
335. [amennyiben az öt] ... fax-üzenetéhez szeretne hozzáférni, nyomja meg a kettes gombot.
336. Amennyiben az egyetlen e-mail üzenetéhez szeretne hozzáférni, nyomja meg a hármas gombot.
337. [Amennyiben az öt] ... e-mail üzenetéhez szeretne hozzáférni, nyomja meg a hármas gombot.

[Ugrás az első oldalra](#)

Mondatok előállításának szempontjai

Tartalmi

- Hogyha mondat elején nem magyaros
- Lehetőleg rövid mondatok.
- A változó számelemek a mondat végén legyenek.
- e-mail <-> elektronikus levél, drótposta....., jelentős nyelvi hatást válthat ki

Formai

- A felolvasandó szöveg legyen tagolt, jól olvasható
- Legyen egyértelmű, hogy mi a szövegekörnyezet és pontosan mi a hangelem bázis tartalma

[Ugrás az első oldalra](#)

Kritikus területek

- több elemből álló üzenetek, elemrészek helyes beállítása:
  - telefonszám: 4 6 3 5 2 8 1 vagy 463 52 81 vagy 4 6 3 .... 5 2 ..... 8 1
  - pénzösszeg
  - számlaszám: 50.000 50 4 vagy 50.054
  - elért pontszám: 77 pont
  - dátum: 1 április vagy április elseje
... a januári eredményei ...
  - a vége felsoroló vagy befejező
- több helyen használt elemek kompromisszumai

[Ugrás az első oldalra](#)

Kritikus területek 2.

- a rendszer "azonosságtudata" (a géppel általában nem elsősorban udvariasan, hanem gyorsan akarunk kapcsolatot tartani), nem kell az ember - ember konvenciókat alkalmazni, de azért a tegezés általában nem célszerű

[pontos utasítások, pl.](#)

Az üzenet rögzítésének elkezdéséhez nyomja meg a kettes gombot.

[helyett](#)

A hangüzenet felvételének elkezdéséhez nyomja meg a kettes gombot és kezdjen beszélni.

[Ugrás az első oldalra](#)

Script tervezési példa

Angol: **You have 5 messages**

„**Önnek 5 üzenete van**”

Magyar: **Az Ön üzeneteinek száma: 5**

[Ugrás az első oldalra](#)

2. lépés

- hangfelvétel elkészítése "akusztikai arcukat" figyelembe vételével kiválasztott bemondóval vagy bemondókkal (pl. választható férfi/nő, figyelemfelhívó kontraszt...)
- a felvételt lehetőleg **napközben, egyetlen ülés alatt** célszerű elkészíteni
- minden ember hangja **naponta változik**
- **azonos felvételi körülményeket is nehéz biztosítani**
- még ha a műszaki feltételek azonosak is (helyiség, mikrofon, hanghordozó, mikrofon távolság...), a bemondó hangereje, hangmagassága és beszédsebessége folyamatosan **változik**
- pótfelvétel esetén **ráhangelődés** biztosítása

[Ugrás az első oldalra](#)

3. lépés

- hanganyag digitalizálás, elemek kivágása, akusztikai csiszolása
- a nem kívánt változások kompenzálása (hangerő különbségek kiegyenlítése)
- hangsebészet
  - ◆ szünetek csenddel való feltöltése, pl. zárhangokban, mondatok között
  - ◆ rosszul ejtett hangok pótlása, (rekedt, pongyola)

datum1.wav, tel4.wav, szamla3.wav aru2.wav

[Ugrás az első oldalra](#)

4. lépés

- a tesztelés ill. üzemeltetés során felmerülő módosítások megvalósítása
- kb. a teljes hanganyag 20%-ának módosítása után célszerű teljesen új felvételt készíteni

[Ugrás az első oldalra](#)

A gyakorlat írott anyagai

- G. Németh, Cs. Zainko, L. Fekete et. al.: The Design, Implementation and Operation of a Hungarian E-mail Reader, International Journal of Speech Technology, Vol.3, No. 3/4, Dec. 2000, pp. 217-236
- Olasz: Gépi beszédkeltés információs rendszerekhez Magyarországon, Akusztikai Szemle, III. évf, 1-3 szám, 1999, 4-13. oldal
- Olasz: Beszédatbázisok készítése gépi beszédelőállításához, Beszédkutatás'99, 1999, MTA Nyelvtudományi Intézet, 68-89. oldal
- G. Olasz, G. Németh, IVR for Banking and Residential Telephone Subscribers Using Stored Messages Combined with a New Number-to-Speech Synthesis Method, in D. Gardner-Bonneau ed., Human Factors and Interactive Voice Response Systems, Kluwer, 1999, pp. 237-255

